СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.

Рік LIII. Ч. 14. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 19. січня 1946. No. 14. New York and Jersey City, Saturday, January 19, 1946. Vol. LIV

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

АЙЗЕНГАВЕР ЗАБОРОНИВ ПРОТЕСТАЦІЙНІ МІТІНҐИ ВОЯКІВ

Ген. Двайт Д. Айзенгавер заявив сенатському військовому підкомітетови, що він повідомив усіх військових командантів, що вже минув час на мітінги вояків з протестами проти демобілізації. Усі такі мітінги тепер заборонені, підкреслив генерал. І додав, що тепер роз'їдуться представники Департаменту Генерального Інспектора, щоби приглянутись, чи демобілізація відбувається всюди згідно з розпорядками. Вони теж будуть приймати жалоби, якщо хто з вояків чується покривдженим, а теж будуть давати щирші вияснення в справах, що відносяться до демобілізації.

АРМІЯ ВІД 1. ЛИПНЯ.

Американська армія не задержить по дні 1. липня більше як 1,550,000 вояків. А на Пацифіку буде тоді всього 375,000 вояків.

ПРЕДСІДНИК ШКІЛЬНОЇ РАДИ — УКРАЇНЕЦЬ.

Є ним Петро Тараска в Вініпеґу, Канада. Він був членом Ради впродовж пять років. Його заступником є проповідник П. М. Петурсон.

ДЛЯ НАГЛЯДУ.

До Польщі відїзджають два американські поляки, а то: Й. Онка з Менвил, Н. Дж., та Ф. Вазетер з Ню Йорку, щоби наглядати над росподілом харчів, одежі й ліків, що надходять з Америки. Вони їдуть на кошт УНРРА. Американські поляки вислали останніми місяцями до Польщі два міліони фунтів одежі, ліків та інших річей. Тепер хочуть провірити, хто ці речі дістає.

ДЯКУЮТЬ ПРИЯТЕЛЯМ ЛИТВИ.

Конгрес Американських Литовців ухвалив 1. грудня 1945 резолюцію з подякою Злученим Державам Америки, Великій Британії та всім іншим державам, що далі визнають з правного боку давню литовську республику як суверенну і незалежну державу. Теж кажеться у тій резолюції, що всі незалежні держави крім одного Совєтського Союзу є надалі приятелями балтійських держав.

СКАЗАЛИ ПРО СЕБЕ ПРАВДУ.

Большевицькі У. Щ. Вісті пишуть: „Дурень завжди каже, що хтось інший дурень". Присяйсто боже (вжиємо їхнього слова!) хоч раз написали про себе правду!

ЩЕ ОДИН УКРАЇНЕЦЬ-ІНСПЕКТОР.

Так пишуть канадійсько-українські ґазети про назначення І. Р. Горчицького шкільним інспектором в Саскачевані, з осідком в Кемсек, Саск. Це бувший ректор Інституту ім. П. Могили, що нераз писав у пресі на тему українського шкільництва в Канаді.

МІЛІОН ДОЛЯРІВ НА ОБОРОНУ ПОЛЬЩІ.

В Вашінґтоні радив два дні екзекутивний комітет Конгресу Американських Поляків і ухвалив, між іншим, оголосити місяць травень місяцем збірки одного міліона долярів на покриття коштів діяльности цього Конгресу. Ця діяльність обертається головно біля політичної акції оборони Польщі й заінтересування американського політичного й наукового світа польською справою. До Конгресу приступило 7,000 польських організацій, що оплачують річні вкладки. Конгрес отримує два бюра: одно в Вашінґтоні, друге в Шікаго.

КОРОЛІВСЬКІ РАДНИКИ.

Титул К. С. („Кінгс Кансил"), або по українськи „королівський радник", дістали в Канаді два українські адвокати Д. Янда з Едмонтону і А. Т. Вавринюк з Давфину, Ман. Українці в Канаді мають уже пять адвокатів з таким відзначенням. Є ними: Я. В. Арсенич, Михайло Стечишин, Д. Янда, А. Т. Вавринюк і Іван Сасараб. Провінціяльні уряди надають такі титули адвокатам, що відзначились на громадськім чи правничім полі.

„ДИ КЕРИКС".

Появилося трете число журналу "The Keryx", видаваного англійською мовою, Каледжом Св. Василія в Стемфорд, Конн. Журнал зачав виходити в 1945 році. Трете число є за грудень 1945. Видане, як і попередні, на добрім папері й дуже естетично. На зміст складаються різні статті релігійного, історичного, літературного й фільософічного змісту. Є переклад одного вірша Б. Лепкого, стаття про „Вечірню в українськім обряді й т. і.

ЛЯЛЬКОВИЙ ТЕАТР У ЛЬВОВІ.

У Львові, як звідомляють совєтські джерела, зорганізовано ляльковий театр, що ставив песи „Гусеня", „Чарівна ґалоша", „Червона шапочка", та „Івасик-Телесник".

ДОМАГАЮТЬСЯ КАРИ СМЕРТИ ДЛЯ НАЦІСТІВСЬКОЇ ВЕРХІВКИ

Суд у Норемберґу мав перший раз нагоду почути, на яку кару заслугують воєнні злочинці з тої націстівської верхівки, що він її тепер судить. Франсоа де Ментон зажадав від імені Франції та інших країв західної Европи, що були під німецькою окупацією, кари смерти за терпіння, що їх перенесли народи тих країв. Він теж заявив, що за націстівські злочини повинен відповісти цілий німецький нарід. А якщо суд визнасть його за це винним, то це буде, казав він, першою лекцією перевиховання німецького народу. Та судля Роберт Г. Джексон, американець, розріжняє націстівську вину від колективної відповідальности цілого німецького народу за злочини проти мира і людськости.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО ВИДАННЯ ЕНЦИКЛЬОПЕДІЇ.

Державне видавництво України, як звідомляють совєтські джерела, готується до видавання української совєтської енциклопедії. Проєктується видати її в 30 томах. До цеї новинки можна би додати, чи часом не буде з тими 30 томами так, як є з 30 томами творів І. Франка, що їх готується видати від яких 20 років! А що буде в тій майбутній енциклопедії, це теж велике питання.

ЩЕ ЖИВЕ ПАМЯТЬ І ПРО НЬОГО.

„Радянська Україна", що виходить в Києві помістила згадку про „героя народніх леґенд", Олексу Довбуша. Пишеться, що память про цього героя „доніс народ і до наших днів", коли то наступило „визволення"... Тепер лунають уже по горах, як пишеться, нові поеми, а це про совєтських воїнів. „Але здається, що серед цих воїнів живим крокує і мужній Олекса Довбуш", кінчить автор свою згадку. Як бачимо, то ще „здається", як „рідна влада потисне, то може залишаться уже тільки пісні про Совєти, совєтську людину і совєтського воїна.

ФІЛЯРЕТ КОЛЕССА.

Про нього пише Володимир Біляєв. Каже, що має 73 роки і підготовив до видання два наукові збірники про совєтський фольклор і народну творчість в роки „вітчизняної війни". Тепер підготовляє працю „Поновлення українського фолькльору і фолькльористики в часі радянської влади". Академик Ф. Колесса очолює Львівський відділ Інституту мовознавства та етнографії Української Академії Наук і керує Львівським Етнографічним Музеєм, як також веде катедру етнографії й фолькльору в Університеті ім. І. Франка у Львові.

ВИСТАВА В КОЛОМИЇ.

Драматичний гурток у Коломиї ставив песу О. Корнійчука „Платон Кречет".

ДЕ „БІДНІ ЛЕМКИ?"

Філядельфійська москвофільська „Правда" пише знагоди Різдва про те, що „лемко" дістав за свою „відданість русскости і православію"? Пише: „А де наші бідні лемки? Де наша бідна Лемківщина?... Чи то справедливість?".

50-РІЧЧЯ МУЗЕЮ У ЛЬВОВІ.

В листопаді минулого року минуло 50 років істнування Львівського етнографічного музею. З доповіддями знагоди цеї події виступали: академік Філярет Колесса і Олена Кульчицька.

„РЕЛІҐІЙНА СВОБОДА".

Католицька преса в Парижі пише про переслідування совєтською владою української греко-кат. Церкви. Між іншим пише, що в Карпатській Україні вже зліквідовано мукачівську греко-кат. дієцезію, якої священики дістали приказ зірвати з Ватиканом, перейти на православіє і підпорядкуватись патріярхатови в Москві. Справами релігійного культу має завідувати професор Лінтур, безбожник і комуніст.

ХТО В „СОЮЗІ СОВЄТСЬКИХ ПАТРІОТІВ"?

З Парижа пишуть до Н. Р. Слова в Ню Йорку про річні збори „Союзу Совєтських Патріотів" в Парижі. Отже підносили на тих зборах закиди, що управа є в руках таких, що недавно кричали „Гайль Гітлер", а тепер нагло стали „совєтськими патріотами". Це було звернене проти предсідника Союзу, ген. Ґоворова, як і капітана Нестеренка, секретара цеї організації.

НЕ МОЖУТЬ ЗРОЗУМІТИ.

Большевицькі ґазети в Канаді й Америці не можуть зрозуміти, як міг канадійський уряд дати дозвіл на поїздку до Европи для о. д-ра Василя Кушніра, предсідника Комітету Українців Канади. Знайшли навіть „страшний" закид проти о. Кушніра. Пишуть, що цей священик був свого часу „австрійським офіциром".

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Поможіть видати нові книжки!

Хочемо видавати щораз нові книжки про українську культуру, літературу і мистецтво. Хочемо розкривати обширніше, точніше й живіше різні картини з минулого України, що виявляють свободолюбне й культурне обличчя українського народу. Хочемо зібрати і видавати джерела до історії новітньої доби України, щоби всі пізнали, за що і через кого ще й тепер терпить Україна.

І все це хочемо видавати в англійській мові та для Америки і англьосаксонського світу, як і для нашого молодого покоління, що тут живе і жити буде.

Початок уже зроблений. І то добрий початок. Упродовж недовгого часу появилось уже чимало книжок англійською мовою про Україну та український нарід. Всі вони солідно підготовані й солідно видані. І видані для розповсюдження по американських бібліотеках та в тому переконанню, що будуть поширені між американцями при допомозі американських українців, зокрема при помочі українських професіоналістів і старшої чи молодшої нашої молоді.

А коли їх видавано, то брано під увагу, що не можна надіятись, щоб якась книжка про Україну могла мати відразу великий попит між американцями. Зате була повна віра, що її розхоплять американські українці з радости, що вкінці появилось щось таке, про що вони стільки літ говорили, чого так довго бажали.

А що виказує практика?

Отже те, що, наприклад, на книжку Чемберлена про Україну є без порівнання більший попит між американцями з не-українського роду, ніж між американськими українцями. І ще одно цікаве явище: Чим більше появляється книжок про Україну та український нарід в англійській мові, тим більше зростає зацікавлення тими книжками серед американців не-українського роду.

Який-жеж висновок з цього?

Виходилоб, що треба далі видавати такі книжки, бо вони роблять добру прислугу не тільки Україні й українському народови, але теж і англьосаксонському світови, бо дають йому нагоду запізнатись основніше з великим народом в Европі, що відгравав у минулому велику міжнародну ролю і цілком певно ще її знову відіграє, хоч наразі зведений на міжнародній арені до ролі попихача політики Кремлю.

Та чи буде можна далі видавати такі нові книжки?

Це є питання, на яке мусить уже відповісти наше громадянство в Америці. Це воно мусить уможливити працю над новими видавництвами про Україну. Це воно мусить ті праці видати. Це воно мусить бути тим, що постійно дбатиме про поширення книжок про Україну, про їхній збут. Досі воно виявило тільки частинне розуміння цеї праці, яка є для України і Америки, чи взагалі для англьосаксонського світу. Але тепер і той запал, що був, підупадає. Попит навіть на таку книжку маліє. А якщо це так далі буде йти, то видання нових книжок, які є в програмі, буде зовсім припинене.

Маємо в „Свободі" тисячі й тисячі нерозкуплених книжок, якими завалені всі полиці. Маємо вичерпані всі можливі фонди на дальші видавництва. А це знов означає, що якщо громадянство не розкупить тих книжок, що є на складі, то хай не надіється нових видавництв в англійській мові про Україну та український нарід, бо на це нема фондів.

Припинення таких видавництв ніхто з нас собі не бажає. Тому розважмо, що досі не розійшлася між американськими українцями в пять тисяч примірниках навіть така книжка як Історія України М. Грушевського! Інші книжки не розійшлися навіть в числі двох тисяч примірників. Памятаймо, що навіть таку книжку як Чемберлина ніколи не видалоб нам ще раз ніяке американське видавництво, якщоб її збут був обрахований на американських українців, бо вони не розкупили навіть одної тисячі примірників. Тяжко в таке повірити, але так є.

Такі є факти. Отже маємо віз і перевіз. Якщо так далі буде, то тим разом ціле громадянство відповідатиме за недбальство, за легкодушність, за недобру службу нещасному народови, з якого походимо, а який тепер так дуже потребує ще й щораз нових видань в англійській мові, що промовлялиб за нього тоді, коли він змушений мовчати, чи коли за нього говорять його нищителі, вороги. І то говорять неправду. А хтож може нині голосити правду, як не ми?

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Тов. Запорозька Січ, від. 117, дає до відома, що на річних зборах 12. січня вибрано через аклямацію той самий уряд, що був у минулім році. Збори будуть відбуватися в трету суботу по першім під ч. 28 ст 7. вул. Просимо членів вписати своїх дітей і внуків в члени У. Н. Союзу. — За уряд: С. Малярський, предс.; Т. Ніньовський, фін. секр.; Н. Корчинський, касієр.

„РОСІЙСЬКА КВОТА".

Супроти цього, що президент Труман отворив двері Америки для еміграції, з якої можуть скористати европейські скитальці, важне те, скільки тепер виносилаб „російська квота". З Совєтів нікого не випускають, щоб еміґрував. Значить, що з російської квоти можуть тепер скористати вцілости скитальці „з Росії". Ця „російська квота" є тепер побільшена краями, що їх Совєти загарбали: Західна Україна, Західна Білорусь, Литва, Латвія, Естонія, Басарабія. Як обраховує Г. Аронсон в Р. Н. Слові, то під „російську квоту" підпадає тепер 4,650 еміґрантів, що разом з їхніми родинами становить число від 15 до 18 тисяч осіб. Як ту квоту поділити, чи як її поділять, по національностям, наразі невідомо. Та американські жиди роблять уже заходи, щоби в ту російську квоту ввійшло відповідне число жидів з Росії. Теж збирають спеціяльні фонди на покриття коштів переїзду таких еміґрантів до Америки, як і пропонують, щоби великі жидівські організації, як „Джойнт", перебирали на себе зобовязання виставляти жидівським біженцям афідевіти на вїзд до Америки.

З СОВЄТСЬКОГО РАДІЯ В БЕРЛІНІ.

Німецький комуніст Даген, промовляючи через берлінське радіо, контрольоване совєтською окупаційною владою, говорив, що Совєтська Росія завжди відносилася прихильно до німецького народу, а Сталін був вірним союзником Ґітлера аж до часу, поки Ґітлер не напав на Совєти. „Совєтський Союз був би достарчив Німеччині в 1941 році сім міліонів збіжжа, якби Ґітлер не був напав на совєтські землі", говорив Дагем, а договір Сталіна з Ґітлером з 23. серпня 1939 року „уможливив німцям напад на Польщу, без страху, що будуть мусіти воювати на два фронти". Так, між іншим, арґументував німецький комуніст, що Росія завжди відносилась прихильно до німців.

МАВ І УКРАЇНСЬКУ КРОВ.

Померший в Катовицях славний свого часу бас, Адам Дідур, що виступав довший час в нюйоркській Метрополітен Опері разом з славним Карузом. Був по батькови з українського роду, а по матері з польського. В Америці виступав з українськими піснями в 1915 році на українськім концерті в Карнеґі. Гол в Ню Йорку.

ВОЛОДИМИР ШАЯН.

Це є прізвище автора вітвертого листу, поміщеного в „Свободі" з 16. й 17. січня під наголовком „Не можу вернутись". Його імя було подане помилково як Володимир Шай, що оцим простується.

